

Verksamhetsnomineringar inför budget 2022-2024

Socialnämnden Centrum
2021

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
2	Nomineringar	4
2.1	Bosättningslagen	4
2.2	Konsekvenser pandemin	5
2.3	Förebyggande och främjande arbete	5
2.4	Familjerätten	6
2.5	Missbruksvård	7
2.6	Digitalisering	7
2.7	Arkivskuld	8
2.8	Utökad bemanning myndighetsutövande barn och ungdomsvården	9
2.9	Justering av kommunbidrag mellan nämnder	10
2.10	Kostnader för tomställda lokaler	10

1 Inledning

Om verksamhetsnominering

Enligt Göteborgs stads riktlinjer för styrning, uppföljning och kontroll ska nämnden senast under mars månad inleda ett arbete med att upprätta ett underlag till en verksamhetsnominering, med utgångspunkt ifrån innevarande års nämndbudget.

Verksamhetsnomineringen ska beslutas i april månad och överlämnas till det politiska budgetarbetet genom att stadsledningskontoret bifogar verksamhetsnomineringarna till budgetunderlaget som presenteras i maj månad.

Förvaltningen har tagit fram förslag på verksamhetsnominering till nämnden. Nomineringen inför budget 2022–2024 tar fasta på förändringar som påverkar nämndens grunduppdrag och som får effekt på kort och lång sikt, samt möjligheter till effektiviseringar.

Socialnämnden Centrum

Socialnämnden Centrum är en av de sex nya förvaltningarna som bildades vid årsskiftet 2020/2021. Nämnden har ansvar för individ- och familjeomsorg inom stadsområdet som tidigare ingick i stadsdelarna Centrum, Majorna-Linné och Örgryte-Härlanda. Nämnden ansvarar för de uppgifter som ligger på kommunen inom socialtjänstens område för stöd och hjälp till individer och familjer, dock inte för behov som avser funktionsstöd, vård och omsorg till äldre eller för uppgifter som ligger på andra nämnder.

Socialnämnden Centrum har också ett särskilt ansvar inom vissa områden inom individ- och familjeomsorgen och erbjuder tjänster för hela staden. Till exempel socialjour, integrationsarbete, familjerätt samt uppsökande arbete med flera.

Socialförvaltning Centrum har också ett samordningsansvar utifrån stadsområdet för folkhälsa, trygghetsarbetet och medverkan i samhällsplaneringen. I det ingår även fritidsverksamhet och verksamheter som har stadsövergripande uppdrag för stöd till individer och familj samt kompetenscentrums insatser inom exempelvis våld i nära relationer, drogförebyggande arbete samt kunskapsstöd och utveckling av evidensbaserad praktik inom socialtjänsten. Andra uppdrag är stöd till civilsamhället och Jämlik stad.

2 Nomineringar

2.1 Bosättningslagen

Enligt tidigare beslut har Fastighetskontoret i uppdrag att hyra ut bostäder under en tidsbegränsad period om 4-5 år till nyanlända enligt Bosättningslagen. Fastighetskontoret förvaltar cirka 1 300 hyresavtal för hushåll anvisade enligt Bosättningslagen. Av dessa är 800 vuxenhushåll och cirka 500 barnfamiljer med cirka 1 250 barn.

Förvaltningen bedömer att ensamhushållen har lättare att ordna bostad efter den tidsbegränsade perioden. Det är möjligt att en del kommer söka nödbistånd med ökade kostnader som följd men förvaltningen gör ändå bedömningen att merparten troligen kommer lösa sin situation.

För barnfamiljer med kort tid i bostadskö är möjligheten att ordna boende på egen hand begränsad. Ett troligt scenario är att barnfamiljer kommer att vara i ett större behov av nödbiståndsboende. Kostnaderna för förvaltningen för att ordna nödbiståndsboende uppskattas för en familj med två vuxna och tre barn till 1 200 kronor per dygn vilket innebär 36 000 kronor per månad, 108 000 kronor för 3 månader eller 432 000 kronor för ett år. Under åren 2021-2023 är det 105 barnfamiljer som bor i stadsområde Centrum som berörs, 52 av familjerna ska flytta ut under 2022. Kostnaden för nödbistånd för barnfamiljerna skulle kunna uppgå till 8,5-17 miljoner kronor beroende på hur länge familjerna är i behov av en placering, något som dock är en högst preliminär ekonomisk uppskattning. Det bedöms inte finnas någon rimlig möjlighet för nödbistånd till dessa barnfamiljer inom befintlig budget utan att det ger negativa effekter för befintlig kärnverksamhet utöver en fortsatt ekonomi i obalans.

Avflyttande hushåll	2021	2022	2023	Summa
Stadsområde Centrum				
vuxenhushåll	112	77	82	271
Barnfamiljer	25	52	28	105
Stadsområde Hisingen				
vuxenhushåll	86	67	29	182
Barnfamiljer	30	69	44	143
Stadsområde Nordost				
vuxenhushåll	54	38	14	106
Barnfamiljer	24	42	28	94
Stadsområde Sydväst				
vuxenhushåll	36	71	17	124
Barnfamiljer	23	52	55	130
Summa	390	468	297	1155

Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2020-2022 har ett särskilt fokus på att motverka avhysningar av barnfamiljer och akut hemlöshet bland barnfamiljer. Under 2016-2019 gjordes från stadens sida en satsning på bostadslösa barnfamiljer

utan social problematik genom att erbjuda förstahandskontrakt i AB Framtidens bostadsbestånd. Knappt 700 barnfamiljer gavs då möjlighet till ett långsiktigt boende.

2.2 Konsekvenser pandemin

Samhällets förmåga att hantera kriser påverkas i hög grad av hur samhället såg ut innan krisen inträffade. Befintliga sårbarheter och ojämlikheter förstärks när en kris inträffar. Risken är att de grupper som redan lever i utsatthet hamnar i ytterligare utanförskap, och att klyftan mellan dem och den övriga befolkningen ökar. Det är tydligt även för covid-19-pandemin.

Covid-19 har orsakat den värsta lågkonjunkturen globalt sedan den ekonomiska krisen på 1930-talet. Allt fler i Sverige har fått svårt att klara sina utgifter, framförallt ensamstående föräldrar och unga vuxna. Arbetslösheten har också ökat betydligt. Vissa yrkesgrupper har drabbats hårdare än andra, framförallt branscher som hotell och restaurang och transport som sysselsätter många yngre, personer med utländsk bakgrund, och personer utan gymnasieutbildning.

Under pandemins toppar 2020 (vår och höst) ökade elevfrånvaron i förskolan och i grundskolan markant i Sverige. Nyanlända elever, elever med mindre gynnsam socioekonomisk bakgrund och elever med migrationsbakgrund och elever med neuropsykiatriska diagnoser har i högre utsträckning varit frånvarande. I ett längre perspektiv riskerar de att få en sämre utbildning, vilket kan få till följd att det blir svårt att få utbildningsplatser och arbete senare i livet. De elever som studerat på distans har också haft olika förutsättningar att klara studierna beroende på den enskilde elevens hemmiljö och de studiemöjligheter som erbjuds där.

Hemmets betydelse har varit central under pandemin. Det har varit platsen för karantän, isolering, distansundervisning och hemarbete. I marginaliserade bostadsområden där socioekonomin är lägre är också trångboddheten större vilket i sin tur har lett till en extra sårbarhet under pandemin. Både gällande dödstal och social utsatthet.

Konsekvenserna av pandemin blev för socialtjänsten till och med oktober mindre än befarat, vad gäller både inflödet av ärenden och verksamhetspåverkan. Det finns dock en oro för mörkertal då vi ser ett minskat stödsökande, försämrad samordning och förlängda processer. Pandemin kommer sannolikt leda till ett ökat behov av stöd från socialtjänsten och särskilt i grupper och områden som redan är utsatta. Eftersom pandemin och krisen fortfarande pågår är risken stor att ett ackumulerat hjälpbehov först kommer att bli ordentligt synligt när den mest akuta fasen av covid-19-pandemin har avtagit.

Pandemin har påverkat alla, men sannolikheten är att de som redan innan pandemin levde i utsatthet hamnar i ytterligare utanförskap, och att skillnaden mellan dem och den övriga befolkningen ökar.

2.3 Förebyggande och främjande arbete

Regeringen beslutade 2017 om en översyn av socialtjänstlagen och vissa av socialtjänstens uppgifter. Syftet var att utforma en socialtjänst som bidrar till social hållbarhet med individen i fokus och som med ett förebyggande perspektiv ger människor lika möjligheter och rättigheter. En ny socialtjänstlag föreslås träda

ikraft den 1 januari 2023.

I det nya lagförslaget lyfts vissa centrala delar som tillsammans beskrivs utgöra en helhet för att nå en hållbar socialtjänst. De olika delarna är beroende av varandra och förutsätter varandra.

- Förebyggande arbete och lätt tillgänglig socialtjänst
- En mer socialt inriktad samhällsplanering och stadsutveckling
- Övergripande planering av insatser
- En kunskapsbaserad socialtjänst utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet
- Möjlighet för kommunen att tillhandahålla insatser utan behovsprövning

Lagförslaget skärper det förebyggande uppdraget som socialtjänsten redan har och föreslår att socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv, som avser ett synsätt där socialtjänsten inom sin verksamhet uppmärksammar behovet av och förutsättningarna för det förebyggande arbete. Perspektivet ska bidra till att socialtjänsten arbetar i en större utsträckning med att motverka sociala problem och utanförskap men även minimera behovet av framtida insatser. Vikten av att planera för förebyggande och tidiga insatser betonas, liksom vikten av att bidra med social sakkunskap till samhällsplaneringen. Detta kommer kräva nya arbetssätt och metoder för att planera för kommande behov av insatser och likaså ställa krav på nära samverkan mellan planerande förvaltningarna och socialförvaltningarna för att den sociala dimensionen ska få tyngd och genomslag i samhällsplaneringen.

Det förebyggande perspektivet ska genomsyra hela socialtjänstens verksamhetsområde och på samtliga nivåer; samhälls-, grupp- och individnivå och tillämpas av beslutsfattare och yrkesverksamma inom alla socialtjänstens verksamheter. Det innebär dock utmaningar att göra denna omställning. Förebyggande arbete är långsiktigt och det tar tid innan önskad effekt nås. Ett omställningsarbete kommer med stor sannolikhet medföra ökade kostnader, åtminstone initialt, då socialtjänsten dels behöver omhänderta dagens behov av individinsatser, dels arbeta med förebyggande och tidiga insatser. På sikt kommer det förebyggande perspektivet skapa förutsättningar för en mer effektivare resursanvändning av socialtjänstens resurser och samhällsekonomiska vinster.

2.4 Familjerätten

Familjerätten tillhör de verksamheter vars förutsättningar har förändrats kraftigt. Den generella befolkningsökningen har under perioden 2008-2020 varit cirka 18 procent. Under åren 2007 – 2016 ökade antalet ärenden inom Familjerättens område kraftigt, vårdnadsutredningar och faderskapsutredningar med drygt 50 procent och snabbupplysningar till tingsrätten närapå fördubblades. Det har också genomförts ett antal lagförändringar som utökat Familjerättens ansvarsområde, exempelvis lagstadgat umgängesstöd och samarbetssamtal kring ekonomiska frågor. Verksamheten har tidvis haft svårt att leva upp till lagstadgade tidsgränser och en acceptabel arbetsmiljö, så för att kunna hantera ökade volymer och uppdrag har förvaltningen och verksamhetsområdet i flera omgångar prioriterat om resurser från andra icke lagstadgade verksamheter och administrativa funktioner. Exempelvis har verksamheter med öppna insatser riktade till vuxna med missbruks- eller relationsproblem haft sparbetning under ett antal år.

Situationen är i dagsläget fortfarande ansträngd och avdelningen kan komma att behöva omfördela ytterligare medel under året. Inför 2022 kommer dock ett större

resurstillskott behövas då lagstiftningen inom Familjerättens område åter förändras. Enligt lagförslaget, ska det från 1 januari 2022, införas ett krav på att socialtjänsten ska genomföra informationssamtal då föräldrar inte kan komma överens om vårdnaden. Lagen innebär då också att föräldrar, som huvudregel, *måste* ha deltagit i ett sådant informationssamtal innan de framställer ett tvistigt yrkande om vårdnad, boende eller umgänge i domstol. Detta för att så långt det är möjligt lösa vårdnadstvister med samförståndslösningar. Det skulle gynna barnens situation och dessutom innebära att färre ärenden behöver hanteras av domstolarna. På sikt är förhoppningen att detta ska minska antalet vårdnadsutredningar men inledningsvis kommer det krävas en resursförstärkning. Beräknat på antalet vårdnadsärenden i nuläget räknar man med cirka 700 ärenden och inkluderat planeringstid samt administration är bedömningen att det behövs ytterligare två tjänster för att hantera den utökade arbetsuppgiften.

2.5 Missbruksvård

Göteborgs Stad har högre kostnader för insatser till vuxna personer med missbruk än jämförbara kommuner. Majoriteten av personerna som beviljas socialt boende i staden har en missbruksproblematik. Andra insatser än socialt boende samt tvångslagstiftning (LVM) nyttjas jämförelsevis i lägre utsträckning i Göteborgs Stad. Den öppenvård som tidigare har funnits i stadsdelarna har stegvis minskat i omfattning de senaste åren.

För att få en fungerande missbruksvård är kommun och region ömsesidigt beroende av en välfungerande samverkan för att kunna stötta den enskilde till att komma ur sitt missbruk. Arbetet med samordning och samverkan tillsammans med hälso- och sjukvården är ett utvecklingsområde i staden. Socialdepartementen har tillsatt en Samsjuklighetsutredning som syftar till att se över hur insatser för personer med samsjuklighet med missbruk och beroende och annan psykiatrisk diagnos kan ske mer samordnat. Förslaget ska lämnas 30 november 2021. Parallellt upphandlar Göteborgs stad behandlingsinsatser för vuxna, där gränsdragningar mellan respektive huvudmans ansvar ska bli tydligare.

Ett gemensamt utvecklingsarbete pågår i de fyra socialförvaltningarna som syftar till att genomlysna och utveckla den kommunala öppenvården för vuxna personer i missbruk. Syftet är att utveckla en sammanhållen och samordnad missbruksvård i staden där boende, sysselsättning och den kommunala behandlingen fungerar i en kedja tillsammans med de hälso- och sjukvårdsinsatser som regionen ansvarar för. Staden ska utveckla och vidmakthålla de metoder och åtgärder med bäst effekt och evidens att hjälpa den enskilde, med utgångspunkt i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende. Genom att bevilja rätt insats till individen i rätt tid, av rätt huvudman och till rätt kostnad kommer effektiviteten att öka.

2.6 Digitalisering

Handläggning av försörjningsstöd

Enligt Göteborg Stads budget 2021 ska handläggning av försörjningsstöd på sikt automatiseras så långt det är möjligt. För att införa ett automatiserat beslutsstöd behöver den gemensamma handläggningsprocessen utvecklas och e-ansökan införas. Arbetet med projektplanering och nyttorealiserings pågår och effekter är

ännu inte är klarlagda. Ett automatiserat beslutsstöd bedöms dock kunna frigöra resurser till att stötta den enskilde på väg till egenförsörjning, mer tid för motprestationsbaserat klientarbete och i förlängningen en lägre kostnad för ekonomiskt bistånd.

Utskick av skriftlig kommunikation

Det pågår en pilotverksamhet där socialförvaltningen Centrum i samarbete med Intraservice utvecklar digitala utskick. Det innebär att skriftlig kommunikation från förvaltningen skickas direkt från verksamhetssystem till digitala brevlådor eller till ett tryckeri som skapar fysiska brev. Båda varianterna har potential att skapa en tryggare, snabbare och mer kostnadseffektiv hantering jämfört med traditionell brevhantering.

Digital signering

Olika delar av myndighetsutövningen kräver signering av avtal eller beslut. Genom att digital signering finns en potential att bättre nyttja personalresurserna och skapa en mer rättssäker hantering och en effektivisering av bland annat handläggningsprocesser.

Faderskapsutredningar

Familjerätten i Göteborg ingår i ett nationellt utvecklingsarbete för att digitalisera delar av processen kring faderskapsutredningar. Processen är idag helt analog och innebär att skrivelser måste skickas som post mellan myndigheterna och att de berörda parterna (föräldrarna) måste underteckna handlingar vid personliga besök.

Efter försening på grund av behov av lagändringar planeras nu en digitalisering under 2022. Den nya digitaliserade processen ska ersätta de personliga besöken för undertecknande, med att istället införa digital underskrift med Bank-id, samt ersätta posthantering med elektronisk överföring av handlingar mellan myndigheter. Det kommer innebära att ett antal administrativa arbetsuppgifter försvinner från Familjerättsbyrån. Effekten av det när det gäller minskat behov av personal är svår att bedöma. För vissa ärenden kommer det fortsatt finnas behov av personliga möten. En annan lagförändring 2022 om dokumentation av faderskapsärenden innebär en ambitionshöjning och tillkommande arbetsuppgifter och påverkar personalbehov åt andra hållet. När förändringen är implementerad skulle det vara möjligt att styra om personalresurser till andra områden.

2.7 Arkivskuld

Hantering av allmänna handlingar var en viktig del inom omorganisationen och extra resurser tillsattes. På grund av tidsbrist och tekniska problem i bland annat socialtjänstens verksamhetssystem Treserva har dock inte allt kunnat omhändertas för att skapa god arkivvård utifrån ny nämndstruktur.

I tidigare stadsdelsstruktur förvarades oftast handlingar tillhörande olika sektorer (äldreomsorg, individ- och familjeomsorg och funktionshinder) i samma lokal. Arkivlokaler behöver nu anpassas och dimensioneras efter ny nämndstruktur, så att myndighetsgränser utifrån sekretess- och personuppgiftshantering sker på rätt sätt.

Under 2021 pågår ett arbete med att se över hur arkivlokaler ska anpassas. De åtgärder som kommer att föreslås kommer leda till ökade hyreskostnader och ombyggnadskostnader för att kunna hantera allmänna handlingar på ett korrekt och

rättssäkert sätt.

Kostnader både för personal som behöver hantera analoga handlingar och lokalkostnader för att hantera konsekvenserna av omorganisationen behöver därför beaktas i budgetprocessen för budget år 2022.

Den plan som finns är att personakter ska ställas av i två omgångar, 2021 och 2022. Avställningen innebär ökade kostnader för förvaltningen för det praktiska genomförandet. En tidigare uppskattning anger att det kräver cirka 32,5 årsarbetare till en uppskattad kostnad på 11 700 000 kronor per avställning för de sex nya fackförvaltningarna. Av totalt antal hyllmeter utgör 85 % Individ och familjeomsorgen. Kostnaden för socialförvaltningen Centrum uppgår 2022 till cirka 2,5 miljoner för personal, hyra av arkivlokal samt anpassningar av arkivlokaler. Utöver detta behöver verksamheterna själva delta i arbetet.

Kostnaden för godkända arkivlokaler är svårt att uppskatta men tillkommer därutöver.

2.8 Utökad bemanning myndighetsutövande barn och ungdomsvården

Stadsledningskontoret utredning av myndighetsutövande barn och ungdomsvårdens förutsättningar att tillgodose skydds- och vårdbehovet för utsatta barn rapporterades till kommunstyrelsen i mars 2021, Dnr 0858/20. Rapporten fokuserar särskilt på brister inom verksamhetens kapacitet för att skyndsamt utreda eventuella missförhållanden vid orosanmälningar. För att garantera en hållbar socialtjänst krävs en tillräcklig bemanning, en fungerande introduktion och kompetensutveckling, ett fungerande stöd till socialsekreterare och verkningfulla och kunskapsbaserade insatser.

Rapporten visar att bemanningen inte har ökat i samma takt som behoven, samtidigt som antalet aktualiseringar alltjämt ökar. Varje socialsekreterare har i genomsnitt 17 ärenden och 10 pågående utredningar samtidigt. Rapporten visar också att om det är obalans mellan oerfaren och erfaren personal tenderar personalomsättningen att öka och därmed också kostnaderna. Kostnaden för rekrytering, introduktion och inskolning av ny personal samt för avveckling av medarbetaren som lämnar, beräknas till cirka 350 000 - 550 000 kronor, för varje nyanställning.

Många socialsekreterare är nya i sin yrkesroll och en hög andel är föräldralediga jämfört med andra yrkesgrupper i kommunen. Omsättningen är också relativt hög och 73 procent av 178 som svarat på en enkätundersökning inom ramen för uppdraget har svarat att de under de senaste två åren allvarligt funderat på att söka arbete utanför socialtjänsten.

Socialnämnden Centrum har cirka 80 socialsekreterare inom barn och unga myndighet. Jämfört med övriga socialförvaltningar har nämnden en större andel som arbetat länge inom yrket. För att komma i fas med bemanningen behöver förvaltningen utöka med 3-4 socialsekreterare, vilket innebär en ökad kostnad med 1,8 -2,4 miljoner kronor per år, exklusive kostnad för introduktion.

2.9 Justering av kommunbidrag mellan nämnder

Behov av förändrad finansieringsmodell för förvaltaruppdrag - justering mellan Överförmyndarnämnden och socialnämnden Centrum

Överförmyndarnämnden har under senare år konstaterat en ökning av såväl godmanskap som förvaltarskap. Ansökningar om förvaltarskap för vuxna har mellan 2016 och 2020 ökat med cirka 80 procent. Detta beror sannolikt på att den psykiska ohälsan har ökat i samhället, vilket också gör att dessa ärenden tenderar att bli alltmer komplicerade att hantera för lekmannaställföreträdare.

För att uppnå en tydligare koppling mellan förvaltarenhetens utförda uppdrag och dess finansiering är förslaget att överförmyndarnämnden betalar utifrån hur många förvaltaruppdrag nämnderna kommit överens om att förvaltarenheten ska ha årligen. Antalet ärenden och samarbetsformer regleras i en kommande överenskommelse mellan nämnderna. För att den nya modellen ska vara kostnadsneutral för kommunen föreslås en överföring av kommunbidrag från socialnämnd Centrum till Överförmyndarnämnden enligt nedan:

- Socialnämnd Centrum ska ha ett minskat kommunbidrag med 6,9 miljoner kronor (6 900 000 kronor) i budget 2022.
- Överförmyndarnämnden ska tillföras ett ökat kommunbidrag med 6,9 miljoner kronor (6 900 000 kronor) i budget 2022.

Utöver kommunbidrag finns bland annat huvudmännens arvodesbetalningar.

Överförmyndarnämnden och socialnämnden Centrum är överens om ovanstående.

Medel till studieförbund – justering mellan socialnämnden Centrum och Idrott- och föreningsnämnden

Kommunfullmäktige beslutade 2018-10-25 att flytta ansvaret för bidragsgivningen till studieförbund i Göteborg från Idrotts- och föreningsnämnden till Social resursnämnd från och med 1 januari 2019. Enligt beslutet ska Idrott- och föreningsnämnden fortsatt ansvara för att fördela medel till SISU Idrottsutbildarna.

Hela kommunbidraget för bidragsgivning har fördelats till Social resursnämnd och sedan årsskiftet till socialnämnden Centrum inklusive medel som Idrott och föreningsnämnden ska fördela. Det har medfört onödigt administrativ hantering och kostnader.

Till budget 2022 föreslås fördelning av kommunbidrag enligt följande utifrån 2021 års ram för medel till studieförbunden:

- Idrott- och föreningsnämnden 2 miljoner kronor för bidrag till SISU Idrottsutbildarna.
- Socialnämnden Centrum 29,2 miljoner kronor för bidrag till övriga studieförbund.

Nomineringen lyftes inför 2021 av ansvariga nämnder.

2.10 Kostnader för tomställda lokaler

Från och med år 2020 slopades den så kallade lokalbanken. Den förvaltning som ej har behov av en lokal får numera ta hela kostnaden för lokalen till dess att staden

hittar en annan förvaltning som vill nyttja lokalen. Det kan dröja åtskilliga år innan förvaltningen blir av med kostnaden och innebär i praktiken att den enskilda förvaltningens möjligheter och incitament till att effektivisera lokalanvändningen uteblir. I socialnämnden Centrum har vi i nuläget inte några tomställda lokaler och ej heller någon överkapacitet. Det är dock en fråga som är aktuell för många andra förvaltningar, inte minst för socialförvaltningen Sydväst som ansvarar för sociala boende. Kostnader för tomställda lokaler för socialförvaltningen Sydväst innebär högre kostnader för köp av boendeplatser för övriga socialförvaltningar.